

6.Ларка Н.И. Совершенствование методов управления затратами на промышленном предприятии // Вестник. – X., 2008. - № 20: Технический прогресс и эффективность производства.- С.50-55.

7.Марюта А.Н.; Бойцун Н.Е. Экономико-математическое моделирование и оптимизация управления организацией. – Д.: Изд-во Днепропетровского университета, 2001. – 540 с.

8.Михальчук Л.В. Управління витратами по центрах відповідальності на підприємствах у сучасних умовах // Економіка : проблеми теорії та практики . – Д., 2008. – Вип.242, т.1. — С. 50–56.

9.О'Лири Д. ERP системы. Современное планирование и управление ресурсами предприятия. – М.: Вершина, 2004. – 272 с.

10.Панасюк В.М. Управління витратами виробництва. – Тернопіль: Економічна думка, 1999. – 118 с.

11.Поздняков О. А. Особенности создания системы управления предприятием на основе MY SAP ERP /Поздняков О.А., Пархоменко А.В., Цокуренок И.И. // Компьютерное моделирование и интеллектуальные системы: сборник научных трудов. – Запорожье: ЗНТУ, 2007. – С. 240-247.

12.Цал-Цалко Ю.С. Витрати підприємства: Навчальний посібник. - К, - 2002. – 656 с.

13.Управление затратами на предприятии: Учебник /В.Г. Лебедев, Т.Г. Дроздова, В.П. Кустарев и др; под. общ. ред. Г.А. Краюхина. - СПб: "Издательский дом "Бизнес-пресса", 2000. - 277 с.

14.Шандрова Н.В. Створення ефективної системи управління витратами підприємства// Фінанси України – 2003 - №7.

15.Щеголькова С.В. Формування системи внутрішнього контролю в управлінні витратами підприємства // [Формування ринкової економіки. — К., 2008.](#) — С.420–429.

Шашина М.В.

к. е. н., ст. викладач НТУУ «КПІ»

Стаднік О.В.

студент ФММ НТУУ «КПІ»

АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА ТА ШЛЯХИ ЙОГО ПОЛІПШЕННЯ

У статті розглянуто вплив різних факторів та складові загострення кризових явищ на фінансовий стан сільськогосподарських підприємств. Та на основі отриманих результатів були обґрунтовані теоретичні аспекти можливостей покращення та стабілізації фінансовою стану підприємства.

The article examines the impact of various factors and components of worsening crisis in the financial situation of agricultural enterprises. And on the basis of the results were reasonable theoretical aspects of opportunities to improve and stabilize the financial condition of the company.

Ключові слова: фінансовий стан, фінансова стійкість, фінансові результати діяльності, аналіз фінансового стану, показники фінансової стійкості.

Вступ. Актуальність зміцнення фінансового стану сільськогосподарських підприємств в Україні є очевидною, особливо в сучасних умовах загострення загальної економічної кризи. Проблема полягає в обґрунтуванні основних шляхів цього зміцнення та розробці певних заходів щодо їх реалізації. Передусім у вирішенні цієї проблеми слід з'ясувати суть і зміст фінансового стану сільськогосподарського підприємства у співвідношенні з рівнем його фінансової стійкості, щоб можна було розробляти заходи щодо його зміцнення з урахуванням реалій кожного з них і зовнішніх умов функціонування.

На даний час лише невелика кількість сільськогосподарських підприємств можуть мати в майбутньому та мають зараз ознаки стійкого фінансового стану підприємства, адже одержаних підприємствами прибутків недостатньо навіть для простого відтворення виробництва. Це має досить таки негативний вплив на продовольчу безпеку країни загалом. У зв'язку з цим проблема покращення фінансового стану та функціонування національних підприємств в сучасних умовах лише загострюється.

Серед наукових праць присвяченим фінансовій стійкості, ліквідності, економічній ефективності функціонування та конкурентоспроможності, значну увагу питанням саме фінансово-економічної стійкості підприємств, у тому числі й сільськогосподарських, приділяли наступні учених-економістів: А. Амоші, В. Герасимчук, М. Білик, І. Бланк, Є. Боршук, О. Бандурка, С. Галуза, А. Градов, С. Измайлова, С. Кваша, О. Кириченко, С. Климчук, Т. Ковальчук, М. Коробков, О. Кривоконь, Л. Лахтіонова, П. Макаренко, Ю. Макаренко, В. Мартиненко, Т. Марусей, Є. Пономаренко та ін. Питання ефективності функціонування підприємств, зокрема й сільськогосподарських, досить ґрунтовно вивчають такі відомі вчені, як В. Андрійчук, Г. Бадириян, О. Воронін, В. Добринін, Б. Данилишин, О. Ємельянов, О. Здоровцов, Б. Клепацкі, Р. Кравченко, І. Крілек, О. Ланге, О. Лопатіна, Ф. Мартинкевич та ін.

Постановка задачі. Основною метою даної статті є відтворення основних результатів досліджень проблеми визначення сутності міцності фінансового стану сільськогосподарських підприємств з врахуванням специфіки їх діяльності, а також чинників, які формують її рівень.

Результати дослідження. Проводячи аналіз аграрних підприємств, особливу увагу слід приділити їх фінансовому стану.

Під фінансовим станом підприємства розуміють ступінь забезпеченості підприємства необхідними фінансовими ресурсами для здійснення ефективної господарської діяльності, а також своєчасного проведення грошових розрахунків за своїми зобов'язаннями. У ньому знаходять відображення у вартісній формі загальні результати роботи підприємства у напрямку управління фінансовими ресурсами.

Фінансовий стан підприємства визначається такими елементами:

прибутковість роботи підприємства: оптимальність розподілу прибутку, що залишився у розпорядженні підприємства після сплати податків і обов'язкових платежів: наявність власних фінансових ресурсів не лише мінімально-необхідного рівня для організації виробничого процесу і процесу реалізації продукції; раціональне розміщення основних і оборотних фондів: платоспроможність, ділова активність, імідж [1].

Фінансовий стан підприємства треба систематично й усебічно оцінювати з використанням різних методів, прийомів та методик аналізу. Це уможливить критичну оцінку фінансових результатів діяльності підприємства як фактично за певний період, так і в динаміці - за ряд періодів, дасть змогу визначити актуальні проблеми у фінансовій діяльності та способи ефективнішого використання фінансових ресурсів, їх раціонального розміщення.

Особливого значення набуває своєчасна та об'єктивна оцінка фінансового стану підприємств за умов виникнення різноманітних форм власності [2].

Фінансова стійкість є характеристикою стабільного фінансового стану підприємств, яка забезпечується високою часткою власного капіталу в загальній сумі використовуваних фінансових засобів. Вона відбиває рівень ризику діяльності компанії і її залежності від позикового капіталу. За результатами розрахунків фінансової стійкості можна зробити висновки: про інтенсивність використання позикових засобів; про ступінь залежності від

короткострокових зобов'язань; про рівень довгострокової стійкості компанії без позикових засобів. Аналіз фінансової стійкості (платоспроможності) підприємства здійснюється за даними балансу підприємства, характеризує структуру джерел фінансування ресурсів підприємства, ступінь фінансової стійкості і незалежності підприємства від зовнішніх джерел фінансування діяльності [1].

Економічна криза, що суттєво вплинула на загальний стан аграрного сектору економіки України, значно погіршила фінансовий стан сільськогосподарських підприємств.

На даний час, проблема покращення фінансового стану та відновлення платоспроможності підприємств сільськогосподарської галузі є досить гострою і не може бути вирішеною тільки керівництвом сільськогосподарського підприємства. Вона вимагає державного втручання, в першу чергу формування аграрної політики в державі, яка б враховувала потреби аграрного сектора економіки України та держави в цілому.

Оскільки одним з головних показників фінансової стійкості підприємства є його прибутковість, то в сільськогосподарській галузі про її задовільний стан говорити досить таки важко (табл. 1).

Таблиця 1

Фінансові результати від звичайної діяльності підприємств до оподаткування за видами економічної діяльності за січень 2010 року

	Фінансовий результат від	Підприємства, які одержали прибуток	Підприємства, які одержали збиток
--	--------------------------	-------------------------------------	-----------------------------------

	звичайної діяльності до оподаткування	у % до загальної кількості підприємств	фінансовий результат	у % до загальної кількості підприємств	фінансовий результат
Усього*	1520,3	52,8	11649,7	47,2	10129,4
сільське господарство, мисливство, лісове господарство	15,5	81,9	21,4	18,1	5,9

* Дані наведено без малих підприємств і бюджетних установ. Дані за видом економічної діяльності "Сільське господарство, мисливство, лісове господарство" наведено без урахування рослинництва, тваринництва та змішаного сільського господарства, які відслідковуються тільки в річній звітності.

Щодо загального обсягу реалізованої аграрними підприємствами власно виробленої продукції за січень-лютий 2010р., то порівняно з відповідним періодом 2009р. він зменшився на 21%, у т.ч. продукції рослинництва – на 44%, а продукції тваринництва – збільшився на 9% [3].

Якщо ж говорити про саме виробництво сільськогосподарських культур, то у 2009 р. в порівнянні з 2008р., воно також суттєво зменшилось (табл. 2).

Таблиця 2

Виробництво основних сільськогосподарських культур у 2009 році

	Зернові та зернобобові культури (у початково оприбуткованій вазі)		Цукрові буряки (фабричні)		Насіння соняшнику (у початково оприбуткованій вазі)		Картопля		Овочі відкритого ґрунту	
	тис.т	у % до відповідної дати 2008р.	тис.т	у % до відповідної дати 2008р.	тис.т	у % до відповідної дати 2008р.	тис.т	у % до відповідної дати 2008р.	тис.т	у % до відповідної дати 2008р.
Станом на 31 липня	26450,6	100,4	–	–	–	–	1143,9	116,7	1512,3	114,5
Станом на 1 вересня	36505,5	85,2	15,4	74,4	82,7	73,7	11878,8	119,4	3682,5	114,9
Станом на 1 жовтня	38923,2	86,8	2153,7	116,9	3823,2	174,4	19260,9	102,7	6221,7	112,1
Станом на 2 листопада	44257,7	88,1	7811,3	68,1	6344,6	97,7	19546,8	100,9	7751,3	107
За 2009 рік	46028,31	86,4	10067,5	74,9	6364,01	97,5	19666,1	100,6	8341,02	104,7

Щодо поголів'я худоби та птиці в Україні, то її кількість, станом на 1 березня 2010 року, також суттєво менша ніж була у 2009 році (табл. 3) [3].

Таблиця 3

Поголів'я худоби та птиці

	Велика рогата худоба				Свині		Вівці та кози		Птиця	
	усього		у т. ч. корови		тис. голів	у % до відповідної дати попереднього року	тис. голів	у % до відповідної дати попереднього року	млн. голів	у % до відповідної дати попереднього року
	тис. голів	у % до відповідної дати попереднього року	тис. голів	у % до відповідної дати попереднього року						
На 1 лютого 2010р.	4902,4	95,4	2736,7	95,8	7566,1	116,4	1853	104,9	183,2	107,3
На 1 березня 2010р.	5120	95,7	2750,5	95,9	7804,9	116,7	1986,3	103,5	177,4	107,3

Враховуючи ці та інші існуючі проблеми в цій галузі, потрібно звернути увагу на те, що зміцненню фінансового стану сільськогосподарських підприємств повинні сприяти такі чинники, як запровадження приватного господарювання, активна розбудова аграрного ринку, зниження податкового навантаження.

Формування сприятливої податкової системи є одним з вирішальних чинників успішного функціонування аграрного сектора за ринкових умов.

Відсутність протягом тривалого часу сприятливої податкової системи та паритету цін на продукцію промисловості і сільського господарства призводила до зростання недоїмки сільськогосподарських підприємств у платежах до бюджету та Пенсійного фонду.

Так, більша частина сільськогосподарських підприємств мала велику заборгованість, основна частина якої складалася з платежів до бюджету. Склалася ситуація, коли господарська діяльність таких підприємств не була достатньо прибутковою і коштів ледве вистачало на підтримку поточної діяльності.

Враховуючи вище зазначене, слід відмітити, що термінового вирішення вимагає питання кредитування товаровиробників, через зростання дефіциту грошових коштів. В даний час сільськогосподарські товаровиробники втрачають основні джерела одержання обігових коштів, зокрема від реалізації власної продукції та зменшення державної підтримки. Більшість банків припинили або суттєво зменшили обсяги кредитування навіть по вже працюючих кредитних лініях, ставки по овердрафтам і кредитам зростають, платежі здійснюються із затримками. Повільно здійснюється пролонгація кредитів, залучених у попередні періоди сільськогосподарськими товаровиробниками.

У нинішніх умовах для комерційних банків сільськогосподарське виробництво було непривабливим для кредитування через низьку вірогідність повернення кредиту; невисоку прибутковості сільського господарства; високий рівень заборгованості сільськогосподарських товаровиробників перед державою і приватними кредиторами; відсутність законодавчого забезпечення (законодавство про іпотеку) як умови для надійних кредитних операцій;

відсутність надійної та ліквідної застави; тривалу оборотність капіталу в сільському господарстві, що пов'язано із сезонним характером виробництва та реалізації продукції.

Наприклад, станом на I квартал 2009 року з 2057 підприємств агропромислового комплексу, які потребують пролонгації кредитів до 1 червня 2009 року в обсязі понад 3.8 млрд. грн., фактично пролонговано банками кредити для 909 підприємств на суму близько 1,5 млрд. грн., що становить лише 39%. Усе це прямо впливає на погіршення фінансового стану суб'єктів господарювання, а отже загострює кризу фінансових результатів товаровиробників [4].

Висновки: В умовах ринкової трансформації економічного простору України та загострення кризових явищ постає важливе питання забезпечення фінансової стійкості підприємств різних форм власності та галузей народного господарства.

Оскільки крім внутрішніх чинників на підприємство діє ще безліч зовнішніх: політична нестабільність, економічна нестабільність, законодавча нестабільність, нестабільність у міжнародній обстановці та рівень розвитку транскордонної співпраці і глобалізації економіки, рівень протекціонізму і т.д., то проблеми зміцнення фінансового стану сільськогосподарських підприємств можуть бути вирішені тільки за сприяння та підтримки держави. Це стосується насамперед створення ефективної системи оподаткування та приведення її у відповідність з рівнем ефективності господарської діяльності сільськогосподарських підприємств.

На даний час, більшість сільськогосподарських підприємств суспільного сектора, які створені на засадах колективних підприємств, мають матеріально-технічну базу для здійснення необхідних технологічних операцій, достатню кількість робітників основного виду діяльності та спеціалістів, тому кооперація, на нашу думку, є одним з найдієвіших способів покращення фінансового стану та умов господарювання вітчизняних товаровиробників.

Перелік посилань

1. Бандурка О.М. Фінансова діяльність підприємства [Текст]/ О.М. Бандурка, М.Я.Коробов, П.І. Орлов, К.Я. Петрова - К.: Либідь, 2005. - 384с.
 2. Пономаренко Є.Д. Фінансовий аналіз: конспект лекцій [Текст]/ Є.Д. Пономаренко - К.:Либідь, 2005. 123 с.
 3. [Електрон, ресурс]. - Режим доступу: <http://www.minagro.gov.ua/> <http://www.ukrstat.gov.ua> <http://www.minagro.gov.ua/>
 4. [Електрон, ресурс]. - Режим доступу: <http://www.minagro.gov.ua/www.minagro.gov.ua> <http://www.minagro.gov.ua/>
-